

Opinia Stowarzyszenia Demagog

Warszawa, 14.04.2024 r.

**Ministerstwo Cyfryzacji
ul. Królewska 27
000-60 Warszawa**

Szanowni Państwo!

Przedmiotem niniejszej opinii jest projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz niektórych innych ustaw z dnia 14 marca 2024 r. Jego opracowanie wynika z konieczności wdrożenia do krajowego porządku prawnego postanowień Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (tzw. Digital Services Act lub DSA, pol. Akt o usługach cyfrowych).

Akt o usługach cyfrowych jest pierwszą regulacją prawną ustanawiającą na obszarze całej Unii Europejskiej przepisy nakładające na platformy internetowe realną odpowiedzialność za zamieszczane na nich treści. Wprowadza nowe przepisy dotyczące między innymi zwalczania nielegalnych treści w internecie, w tym nielegalnych towarów, usług i informacji, a także przeciwdziałania zagrożeniom społecznym w internecie.

Stowarzyszenie Demagog jest pierwszą polską organizacją factcheckingową, powstałą w 2014 roku. Jednym z naszych głównych celów jest zwalczanie dezinformacji rozumianej jako świadome rozpowszechnianie fałszywych i szkodliwych informacji.

Jako jedyny podmiot z Polski jesteśmy sygnatariuszem europejskiego Kodeksu postępowania w zakresie dezinformacji z 2022 roku. Jesteśmy także stroną polskiego Kodeksu Dobrych Praktyk w walce z dezinformacją. Należymy do Międzynarodowej Sieci Factcheckingowej (IFCN), Europejskiej Sieci Standardów Factcheckingowych (EFCSN) oraz do społeczności factcheckingowej Europejskiego Obserwatorium Mediów Cyfrowych (EDMO). Przynależność do IFCNu i EFCSNu oznacza, że nasza organizacja spełnia uznane międzynarodowo kryteria bezstronności i transparentności, co stanowi gwarancję naszej wiarygodności.

W zakresie walki z dezinformacją współpracujemy z platformami internetowymi. Od 2019 roku jesteśmy partnerem firmy Meta w Programie niezależnej weryfikacji informacji. Od 2023 roku jesteśmy także partnerem TikToka w Programie sprawdzania faktów.

Realizujemy swoją misję także poprzez publiczne angażowanie się w działalność rzeczniczą w następujących kwestiach: edukacja medialna, popularyzacja nauki, zwalczanie dezinformacji, jawność życia publicznego, wolność mediów oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Nasza aktywność w tych obszarach polega na uczestnictwie w pracach różnorodnych organów konsultacyjnych i grup roboczych, przygotowywaniu analiz eksperckich i wypracowywaniu rekomendacji, na opiniowaniu projektów aktów prawnych w ramach konsultacji społecznych, a także na promowaniu inicjatyw, które służą realizacji tych celów.

Jesteśmy więc jednym z interesariuszy oczekujących skutecznej implementacji do krajowego porządku prawnego rozwiązań przewidzianych w Akcie o usługach cyfrowych, w szczególności jeśli chodzi o współpracę platform internetowych z organizacjami pozarządowymi dysponującymi wiedzą ekspercką w zakresie walki z dezinformacją i szkodliwymi treściami.

Z tego też względu przedmiotem naszej szczególnej uwagi są proponowane w projekcie rozwiązania prawne w zakresie zaufanych podmiotów sygnalizujących. Przewidziana w Akcie o

usługach cyfrowych rola tych podmiotów jest bowiem bardzo ważna. W myśl art. 22 Aktu odpowiadają one za zgłaszanie nielegalnych treści publikowanych na platformach internetowych. Z kolei same platformy internetowe mają nałożony obowiązek priorytetowego rozpatrywania takich zgłoszeń oraz podejmowania decyzji w ich sprawie bez zbędnej zwłoki.

Opiniowany projekt w obecnym brzmieniu niestety nie przewiduje jakiegokolwiek mechanizmu finansowania pracy wykonywanej przez zaufane podmioty sygnalizujące.

W naszej ocenie niezapewnienie na poziomie ustawowym mechanizmu finansowania dla działalności zaufanych podmiotów sygnalizujących rodzi poważne ryzyko, że ich praca w bardzo ograniczonym stopniu przełoży się na poprawę sytuacji na platformach internetowych w zakresie usuwania nielegalnych treści. W rezultacie rola zaufanych podmiotów sygnalizujących okaże się być mechanizmem funkcjonującym bardziej na poziomie deklaracyjnym, aniżeli skutecznie realizującym założenia Aktu o usługach cyfrowych.

Proponujemy wprowadzenie mechanizmu finansowania polegającego na nałożeniu na dostawców platform internetowych obowiązku przeznaczania 5% zysku z reklam publikowanych na rynku polskim na rzecz finansowania działalności zaufanych podmiotów sygnalizujących.

Biorąc pod uwagę ogromne ilości treści wytwarzanych codziennie na platformach internetowych, a także czas wymagany na ich ocenę pod kątem zgodności z prawem krajowym, wprowadzenie takiego mechanizmu jest kluczowe dla skutecznego wypełniania przez zaufane podmioty sygnalizujące obowiązków przewidzianych w art. 22 Aktu o usługach cyfrowych.

Uważamy, że w celu usprawnienia procesu zgłaszania treści nielegalnych konieczna jest międzyplatformowa standaryzacja i unifikacja tego procesu. Obecnie, z perspektywy użytkownika, ścieżki moderacyjne platform internetowych różnią się pomiędzy sobą, czasem

dość istotnie. Nie zawsze też obecnie funkcjonująca kategoryzacja treści nielegalnych jest wystarczająco zrozumiała. Jako przykład można podać nieprecyzyjne kategorie treści nielegalnych stosowane na portalu X (dawniej Twitter) - takie jak np. „ochrona osób małoletnich” (przy jednoczesnym istnieniu oddzielnych kategorii dotyczących treści pornograficznych, przemocy i samookaleczenia), „naruszenie ochrony danych i prywatności” (przy jednoczesnym istnieniu kategorii takich jak „zachowanie bez zgody” i „znieśławienie/pomówienie”).

Wyraźniejszy podział tych kategorii, przy jednoczesnym doprecyzowaniu ich definicji, które mogłyby obejmować także opisy hipotetycznych przykładów treści podlegających pod daną kategorię, uprościłoby proces ich zgłaszania nie tylko dla zwykłych użytkowników, ale także zdecydowanie pomogłoby zaufanym podmiotom sygnalizującym. Z kolei wprowadzenie jednolitego standardu w kategoriach treści nielegalnych obowiązującego wszystkie platformy internetowe ułatwiłoby opracowywanie przez zaufane podmioty sygnalizujące sprawozdań z ich działalności przewidzianych w art. 22t opiniowanego projektu.

Ponadto, w naszej ocenie środki przewidywane w obecnym projekcie ustawy w art. 4 są zupełnie niewystarczające dla skutecznej implementacji postanowień Aktu o usługach cyfrowych, a także egzekwowania przewidzianej prawem odpowiedzialności nakładanej na platformy internetowe. Z uwagi na fundamentalne znaczenie opiniowanego projektu dla przyszłego funkcjonowania środowiska internetowego w Polsce proponujemy co najmniej kilkukrotne zwiększenie limitu wydatków będących skutkiem finansowym ustawy, zarówno dla Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, jak również i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

dr Paweł Terpiłowski
Wiceprezes Stowarzyszenia Demagog